

Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom NATURA 2000

Bukove šume NP Sjeverni Velebit, foto Goran Krivanek

O PROJEKTU

Projekt „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000“

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja osiguralo je EU i nacionalna sredstva za jedno od najvećih ulaganja u sektoru zaštite prirode kako bi se uspostavio okvir za učinkovito upravljanje ekološkom mrežom. Projektom će se osigurati izrada planova upravljanja područjima ekološke mreže uključujući i zaštićenim područjima prema Zakonu o zaštiti prirode (ZZP), razvoj individualnih i institucionalnih kapaciteta za upravljanje te podizanje javne svijesti o važnosti očuvanja ovih područja, a u cilju ispunjavanja specifičnog cilja OPKK 2014.-2020.iii2 „Uspostava okvira za održivo upravljanje bioraznolikošću (primarno ekološkom mrežom Natura 2000)“.

Više o projektu možete pročitati na stranicama Ministarstva, na sljedećem linku:

<https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-zastitu-prirode-1180/ekoloska-mre-za-natura-2000/projekt-razvoj-okvira-za-upravljanje-ekoloskom-mrezom-natura-2000/5990> gdje su objavljeni Brošura o Natura projektu i Bilten br. 1

PROVEDBA PROJEKTA

ELEMENT 1 PLANIRANJE UPRAVLJANJA EKOLOŠKOM MREŽOM NATURA 2000

1. U okviru elementa 1 predviđeno je izraditi 104 plana upravljanja za najmanje 200 područja, čime će se ostvariti preduvjeti za učinkovito upravljanje s najmanje 40% površine ekološke mreže. Planovima upravljanja se definiraju aktivnosti koje je potrebno provesti na pojedinom području ekološke mreže, kako bi se postigli ciljevi očuvanja i provele odgovarajuće mjere očuvanja.

Faza pripreme i strukturiranja procesa planiranja završena je za 84 PU a faza određivanja konteksta i izrada osnovnog dijela završena je za 23 PU.

Za 2 PU je u tijeku faza javne rasprave i konačnog odobrenja a 5 PU su usvojena.

Trenutačno je angažirano 38 asistenata za izradu PU. Uloga asistenata je pomoć djelatnicima javnih ustanova u izradi PU, prikupljanju i analizi podataka i materijala u svrhu izrade PU, sudjelovanje u obilasku terena i dionika, organizacija logistike za sva događanja za dionike na terenu, organizacija internih i dioničkih sastanaka i radionica, praćenju izrade pojedinih dijelova PU u kojima sudjeluju djelatnici javnih ustanova, sudjelovanje u izradi pojedinih dijelova PU i ostale aktivnosti potrebne za planiranje i izradu PU.

Do sada je organizirano 100 dioničkih radionica (od ukupno predviđenih 416).

NP Sjeverni Velebit, foto Mirna Mazija

PRIMJER RADA NA PU

Krajem listopada u Istri je održano javno izlaganje Plana upravljanja Posebnim rezervatom Motovunska šuma i područjima ekološke mreže doline Mirne. Sudjelovalo je 22 dionika iz 11 institucija - sustava zaštite prirode, drugih sektora i udruga civilnog društva s područja koje obuhvaća Plan upravljanja koji se donosi za Posebni rezervat šumske vegetacije Motovunska šuma i devet područja ekološke mreže, većinom u dolini rijeke Mirne. Upravljačkim aktivnostima u PU želi se postići očuvanje 15 ciljnih vrsta i sedam stanišnih tipova koji su važni na razini Europske unije.

Glavna vrijednost područja obuhvaćenog Planom upravljanja su jedinstvene šumske zajednice, rijetka i ugrožena morska i obalna (slana) staništa, specifična stjenovita staništa i vlažni travnjaci te uz njih vezane ugrožene i/ili rijetke biljne i životinjske vrste među kojima je Tomassinijeva merinka (*Moehringia tomassinii*)- **na području Hrvatske zabilježena je i potvrđena jedino u Istri na području Istarskih toplica** gdje je i ciljna vrsta očuvanja istoimene ekološke mreže.

Održane su i dionička i interna radionica uz obilazak terena u sklopu procesa izrade Plana upravljanja područjima ekološke mreže Vlažne livade u Istri. Na dioničkoj radionici sudjelovalo je 15 dionika iz šest institucija - sustava zaštite prirode, drugih sektora i udruga civilnog društva s područja obuhvaćenih Planom. Ovaj Plan još je u procesu izrade a obuhvaća područja značajna za očuvanje vrsta i stanišnih tipova (POVS) na četiri livade te šumskom području Pregon kojima upravlja Javna ustanova Natura Histrica. Upravljačkim aktivnostima u Planu želi se postići očuvanje osam ciljnih vrsta te sedam stanišnih tipova koji su važne na razini Europske unije.

Glavna vrijednost područja su vlažni travnjaci te šume hrasta medunca pod utjecajem Mediterana, kao i vodena staništa te uz njih vezane vrste. **Nizinske košarice** (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) predstavljaju ciljni stanišni tip, a nalaze se samo na vlažnim livadama uz potok Bračana. Također, cilj je očuvati dvije ciljne vrste vodozemaca: **lombardijsku smeđu žabu** (*Rana latastei*) i **velikog vodenjaka** (*Triturus carnifex*), te šest ciljnih vrsta beskralješnjaka: **uskoušćanog zvrčića** (*Vertigo angustior*), **kiseličinog vatrenog plavca** (*Lycaena dispar*), **močvarnog okaša** (*Coenonympha oedippus*), **bjelonogog raka** (*Austropotamobius pallipes*), **močvarnu ridu** (*Euphydryas aurinia*), **trbušastog zvrčića** (*Vertigo moulinsiana*).

Vlažne livade uz potok Malinska, foto JU Natura Histrica

MOČVARNI OKAŠ, FOTO JU NATURA HISTRICA

Osim što obuhvaćaju geografski bliske prostore oba Plana upravljanja, bave se očuvanjem, između ostalih, dvije ciljne vrste koje su **u Hrvatskoj zabilježene jedino u Istri**. Radi se o vodozemcu - **lombardijskoj smeđoj žabi** (*Rana latastei*) i **leptiru - močvarnom okašu** (*Coenonympha oedippus*).

Močvarni okaš (*Coenonympha oedippus*) vrsta leptira koja je u Hrvatskoj pronađena na samo nekoliko lokaliteta u sjeverozapadnoj Istri. Nastanjuje niske, vlažne livade bogate travom koje se obično nalaze u zaklonu šikare ili šume stvarajući topao i vlažan okoliš koji je zimi često poplavljen.

Na nacionalnoj razini vrsta je procijenjena kao CR – kritično ugrožena. Glavni razlog ugroženosti močvarnog okaša u Hrvatskoj je gubitak njegovog staništa zbog isušivanja tla, regulacije vodenih tokova te nestanka tradicionalnog poljodjelstva i stočarstva (prestanak ispaše i košnje) zbog čega livade zarašćuju.

LOMBARDIJSKA ŽABA EM PREGON, FOTO NATURA HISTRICA

Lombardijska smeđa žaba (*Rana latastei*) u Hrvatskoj je rasprostranjena na području središnje i sjeverne Istre. Nastanjuje vlažne listopadne šume gdje je vezana za potoke, rijeke, jezera, kanale te njihova močvarna (poplavna) područja zbog čega je usko vezana uz doline rijeka Mirne i Butonige, odnosno Motovunsku šumu gdje nalazimo najveći broj jedinki ove vrste.

Rezultati praćenja stanja koje provodi JU Natura Histrica pokazuju da je na brojnost populacije ove vrste u prošlosti značajno utjecalo smanjenje toka Mirne i izgradnja akumulacije Butoniga. Nastavlja se blagi pad brojnosti zbog promjena kvalitete staništa. Kategorija ugroženosti ove vrste na globalnoj razini je VU – osjetljiva, dok je na nacionalnoj razini procijenjena kao EN - ugrožena vrsta.

2. Izrada nacrtu programa zaštite, njege i obnove šuma za područja EM zaštićena i u kategorijama nacionalnog parka (NP) i strogog rezervata (SR).

Aktivnost je podijeljena u 7 grupa.

GRUPA 1 NP Sjeverni Velebit koji obuhvaća i područje SR Hajdučki i Rožanski kukovi

GRUPA 2 NP Risnjak i područje SR Bijele i Samarske stijene

GRUPA 3 NP Brijuni

GRUPA 4 NP Krka

GRUPA 5 NP Mljet

GRUPA 6 NP Paklenica

GRUPA 7 NP Plitvička jezera

Za sve grupe su provedeni pripremni radovi. Analizirana je postojeća dokumentacija (prethodno izrađeni programi, planovi i ostala relevantna dokumentacija), provedena je vizualna identifikacija šuma putem digitalnih snimaka područja (DOF) i satelitskih snimaka te dizajniran uzorak za inventarizaciju i prikupljanje terenskih podataka.

Za sve grupe su izrađeni i nacrti planova rada.

U tijeku su terenske izmjere obuhvaćenih područja. U sklopu terenskih izmjera provode se istraživanja područja sukladno metodologiji koja je propisana Pravilnikom o uređivanju šuma.

Provode se i usmjerena terenska istraživanja u svrhu identificiranja ključnih značajki staništa za Natura 2000 ciljne vrste i stanišne tipove obuhvaćenog područja.

Za grupu 4 u tijeku je prvi dio terenskih izmjera, za Grupe 1,2, 6 i 7 izvršen je prvi dio terenskih izmjera (obuhvaća najmanje 50% površine), dok je za Grupe 3 i 5 izvršen drugi dio terenskih izmjera (100% obuhvaćene površine).

3. Aktivnost definiranja SMART ciljeva očuvanja i osnovnih mjera očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova za 7 grupa nedovoljno poznatih vrsta:

GRUPA 1 Kornjaši

GRUPA 2 Leptiri

GRUPA 3 Rakovi

GRUPA 4 Slatkovodne ribe

GRUPA 5 Ptice

GRUPA 6 Dobri dupin

GRUPA 7 Flora i staništa

Mjerljivi ishodi aktivnosti su SMART ciljevi očuvanja i mjere očuvanja za nedovoljno poznate vrste (60 vrsta) i stanišne tipove (15 tipova).

U razdoblju lipanj – rujanj 2021. potpisani su ugovori sa stručnjacima - izvođačima te su za sve grupe predloženi planovi rada. Za Grupi 7 odobren je plan rada te sva (32) preliminarna izvješća. Odobren je plan rada za Grupi 2, Grupi 3 i Grupi 6. U tijeku je pregled planova rada za Grupi 4 a za Grupi 1 i 5 su planovi rada u izradi.

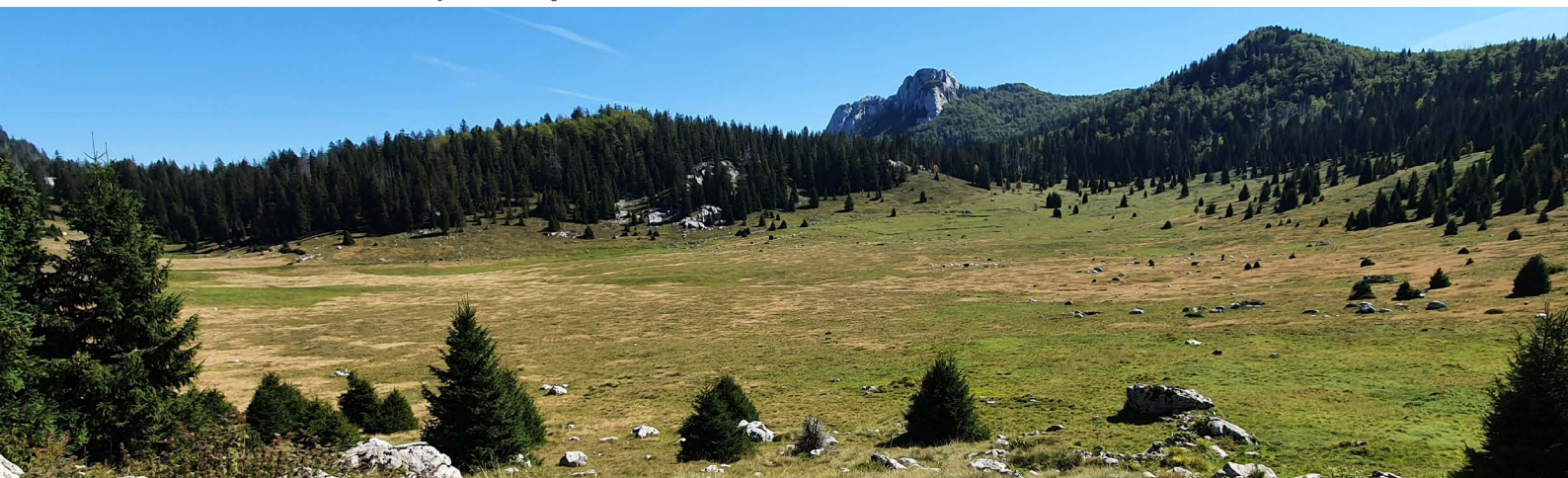
Prema potvrđenim planovima rada u tijeku je prikupljanje i analiza postojećih podataka o prisutnosti odabranih vrsta na području ekološke mreže te potom organizacija i provođenje terenskog istraživanja populacija na prioritarnim područjima.

4. Aktivnost praćenja učinkovitosti mjera očuvanja slatkovodnih ekosustava i izrada Priručnika.

Završeni su i odobreni konačni nacrti Priručnika za provedbu mjera očuvanja koji definira tehničke i biološke aspekte mjera očuvanja i Terenskog priručnika za praćenje učinkovitosti mjera. Od ukupno 30 praćenja mjera po vrsti tipskog rada (po sezoni) odrađeno ih je 17.

Započeo je 2 krug radnih sastanaka s predstavnicima VGO i VGI, JU i Državnog inspektorata koji će trajati do kraja veljače. Na sastancima će se prikupiti dodatni prijedlozi dionika za moguća unapređenja sadržaja Priručnika i Terenskog priručnika, poboljšanje mjera očuvanja i načina njihove provedbe te moguće izmjene ili preinake tipskih radova.

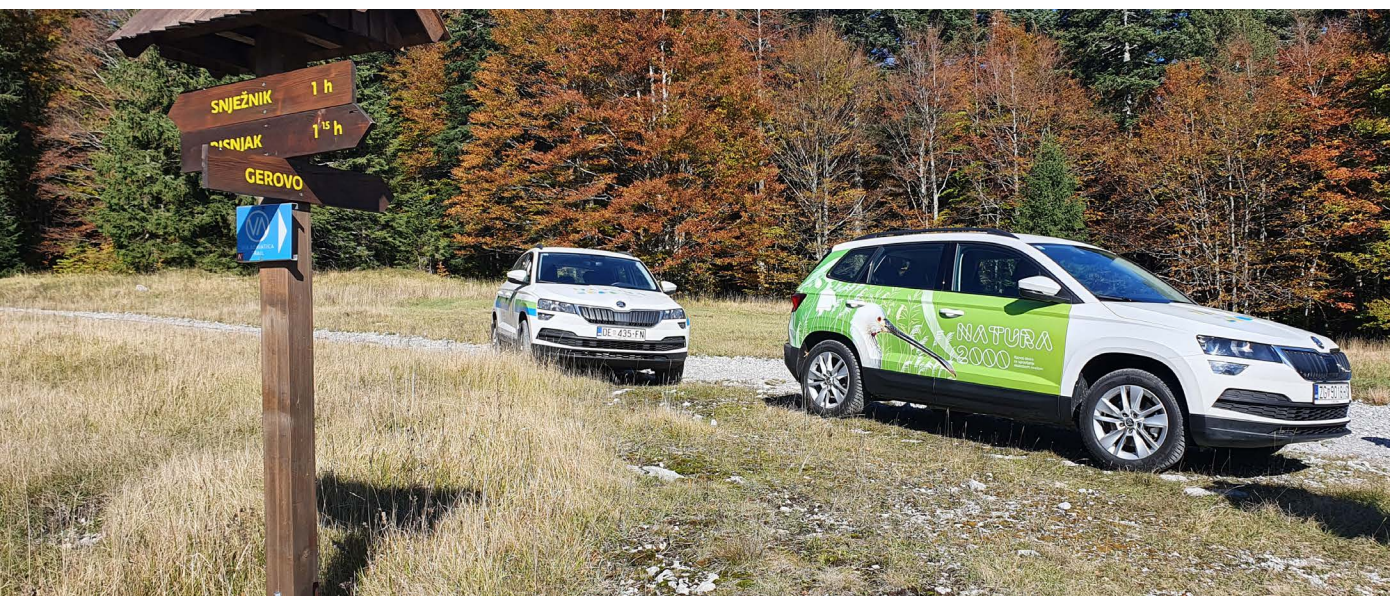
Lubenovac, foto Mirna Mazija

ELEMENT 2 JAČANJE KAPACITETA DIONIKA ZA UPRAVLJANJE EKOLOŠKOM MREŽOM

1. **Prva aktivnost** u elementu 2 uključivala je nabavu vozila za potrebe JU i MINGOR vezano uz upravljanje područjima EM.

Provedba predmetne aktivnosti je završena. Ukupno je isporučeno 10 mini SUV vozila, 38 SUV vozila i 16 pick-up vozila.

foto, Arhiva MINGOR

2. **Druga aktivnost** u elementu 2 odnosi se na nabavu plovila za JU.

Devet aluminijskih brodice tipa FFB 450 isporučeno je u srpnju javnim ustanovama: Park prirode Kopački rit, Park prirode Lonjsko polje, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Brodsko-posavske županije Natura Slavonica, Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Osječko-baranjske županije, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Varaždinske županije, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološkom mrežom Virovitičko-posavske županije i Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Vukovarsko-srijemske županije.

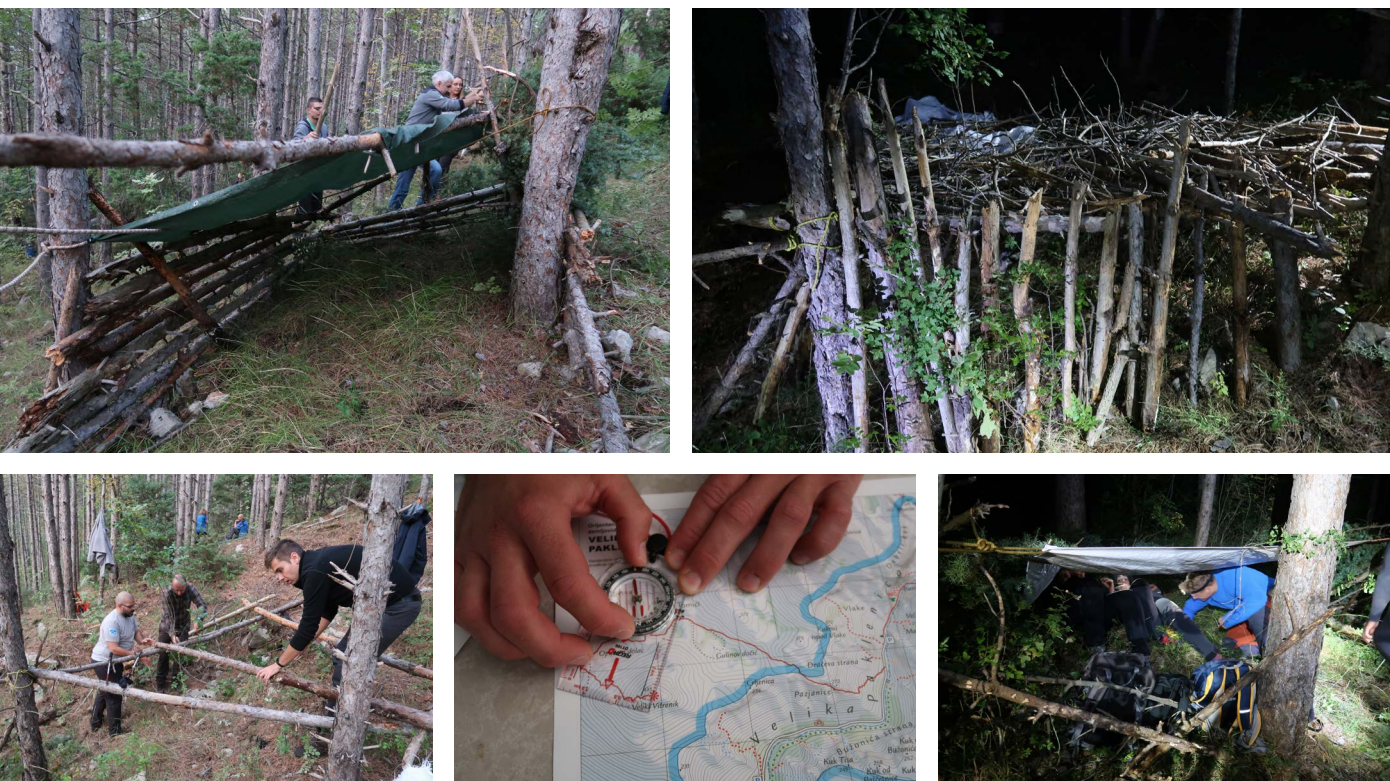
foto, Arhiva MINGOR

Brodica tipa RAB 830 PATROL isporučena je Javnoj ustanovi Nacionalni park Brijuni u kolovozu. RIB brodice – gumenjak dužine do 7,5 m ispučen je NP Mljet u kolovozu, JU za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije u rujnu, a PP Lastovsko otočje dvije brodice je preuzeo u prosincu.

Plovila su nabavljena kako bi se poboljšalo praćenje staništa i vrsta, nadzor zaštićenih područja, uklanjanje invazivnih vrsta flore i faune, provođenje edukacijsko-informativnih radionica, čišćenje područja pod vodom od komunalnog otpada u cilju aktivnijeg upravljanja te suzbijanja nedozvoljenih aktivnosti u zaštićenim područjima. Sve navedeno pridonijet će očuvanju bioraznolikosti u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000.

- 3. Treća aktivnost** elementa 2 odnosi se na edukaciju dionika za upravljanje EM. Za razdoblje do kraja 2021. planirana je izrada ukupno 6 programa edukacije (kurikuluma).

Trodnevnim treningom „Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže“ koji se od 25. do 27. listopada održao u prezentacijskom centru JU NP Paklenica započeo je praktični dio participativnog pristupa edukacije dionika u sklopu aktivnosti „Jačanje kapaciteta s ciljem jačanja stručnog znanja i razmjene iskustva te edukacije dionika za upravljanje ekološkom mrežom Elementa 2“.

foto, Arhiva MINGOR

Predavanja o planinarstvu, speleologiji, opremi, opasnostima i postupcima u slučaju nesreće te orijentaciji i kretanju po planinskom terenu slušalo je 25 polaznika iz 17 javnih ustanova. Predavanja su održali vodič instruktor Hrvatskog planinarskog saveza (HPS) Karoline Supina Vrabec, instruktor speleologije i spašavatelj Hrvatske gorske službe spašavanja (HGSS) Dubravko Kavčić, Borislav Aleraj, liječnik, alpinist, gorski spašavatelj, instruktor HGSS-a, vodič instruktor Hrvatskog planinarskog saveza (HPS) Eugen Zobaj te vodič instruktor Hrvatskog planinarskog saveza (HPS) Tatjana Bračanov, ujedno prva Hrvatica koja je sama prohodala 1300 kilometara dugu stazu Via Dinarica od Slovenije do Albanije. Treći dan treninga održan je praktični dio u prirodi Nacionalnog parka Paklenica gdje su sudionici sudjelovali u različitim demonstracijama i vježbama.

Luka Meštović, JU Natura Histrica

„Potvrda uspješnosti ovog treninga jest da smo u Godišnjem programu rada za 2022. planirali organizirati edukaciju djelatnika po uzoru na trening u NP Paklenica. Predložene teme su prva pomoć i osnove spašavanja u neurbanim područjima što ovisi o dogovoru s HGSS-om. Planiramo uključiti i Crveni križ s kojim surađujemo od ranije. Također, lokacije gdje imamo veću koncentraciju posjetitelja opremit ćemo osnovnim paketom prve pomoći.“

Karoline Supina Vrabec vodič instruktorka HPS-a

„Da bi trening bio uspješan, ključno je imati dobru komunikaciju i uspostaviti odnos zajedničkog djelovanja. Smatram da smo treningom polaznicima demonstrirali i prenijeli dio znanja i vještina koje su potrebne za snalaženje u prirodi. One su potrebne i za sigurno obavljanje djelatnosti i usluga poput vođenja grupa posjetitelja u zaštićenom području ili području ekološke mreže. Općenito smatram da je potrebno osnažiti i poboljšati komunikaciju između dionika i upravljača zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže.“

Sara Kočiš, JU Međimurska priroda

„Praktični dio treninga bio mi je najinteresantniji. Korištenje karti i kompasa tijekom orijentacije u prirodi unio je dinamiku i zainteresirao nas kao i izgradnja bivka. Još nisam sudjelovala u sličnom timskom radu pa je sve što sam vidjela i čula primjenjivo u budućem radu.“

Vodim grupe – najčešće učenike i djecu po zaštićenim područjima u trajanju od dva do tri sata u sklopu terenske nastave pa će im snalaženje u prirodi uz pomoć kompasa i karte odsad biti jedan od zadataka. Javna ustanova Međimurska priroda posjeduje kompase, a imamo i tradicionalni program edukacije „Mladi čuvar prirode“ koji su dosad bili jednodnevni, no razmišljamo o obogaćivanju sadržaja na dva dana. Njima bi svakako bilo korisno da nauče izgraditi bivač usred prirode i da ih podučimo kako da se snađu u izvanrednim uvjetima.“

Zaključci polaznika – prikupljeni kroz kratku grupnu interaktivnu radionicu

Najkorisnija znanja i vještine: potrebna oprema za boravak u neurbanom području/terenu/ ZP/EM, izrada bivka, orijentacija u prirodi uz pomoć karte i kompasa, metode sigurnog vođenja grupa po neurbanom području i prva pomoć.

Što bi još htjeli znati: čvorologija, spašavanje na vodi (detaljnije - more/kopnene vode), traganje pod pritiskom, vođenje djece po neurbanim područjima, rad s GPS uređajima, praktična prva pomoć (zbog epidemioloških mjera nije bilo moguće odraditi praktičnu nego samo pokaznu vježbu)

U sklopu Okvirnog sporazuma za pružanje usluge edukacija dionika za upravljanje ekološkom mrežom u izradi je i slijedećih 5 kurikuluma - programa edukacije: Planiranje upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže; Interpretacija i edukacija u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže; Ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu – kako voditi postupak i sudjelovati u njemu; Ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu – kvalitetne analize i studije; Šumarstvo za ne-šumare.

- 4. Četvrta aktivnost** elementa 2 odnosi se na nabavu usluga za nadogradnju, razvoj i održavanje Informacijskog sustava zaštite prirode (ISZP) te nabavu potrebne opreme.

U ovom kvartalu su odobrene funkcijske specifikacije za modul zonacije područja ekološke mreže temeljem rasprostranjenosti ciljnih vrsta i stanišnih tipova.

Trenutno je u izradi modul praćenja programa edukacije.

ELEMENT 3 **KOMUNIKACIJA EKOLOŠKE MREŽE NATURA 2000**

Javna nabava kojom se traže usluge stručnjaka za provedbu aktivnosti komunikacije EM je završena. Za usluge kreativne strategije s oblikovanjem i produkcijom svih promotivnih materijala i usluge strategije oglašavanja u medijima, planiranja i zakupa medijskog prostora potpisani su ugovori s izvršiteljem Real grupa d.o.o. Za uslugu strategije i vođenja odnosa s javnošću potpisan je ugovor s izvršiteljem Tridea d.o.o., dok je za uslugu organizacije i provođenja istraživanja javnog mnijenja ugovaranje u tijeku.

U pripremi je anketni upitnik za Istraživanje javnog mnijenja. Opći cilj istraživanja je utvrditi stavove šire javnosti o prirodnim vrijednostima i važnosti njihova očuvanja kako bi se odredili potencijalni problemi koji bi mogli ograničiti komunikaciju, suradnju i provedbu planova.

Žuta čaplja Ardeola ralloides, foto Dubravko Dender

Fotografije s naslovnice:

GAK,
PP KOPAČKI RIT
Hrvoje Domazetović

TROZUBI KAĆUN
Zlatko Ružanović

VLASTELICA,
PP VRANSKO JEZERO
Iva Rogić

SMEDI MEDVJED
Amir Hadži

NP MLJET
Stipe Surać

Za više informacija:

MINISTARSTVO GOSPODARSTVA I
ODRŽIVOG RAZVOJA

Uprava za zaštitu prirode
Zavod za zaštitu okoliša i prirode
Radnička cesta 80, 10 000 Zagreb

T: +385 (0) 1 3717 257

mingor.gov.hr

Kontakt: projekt-naturaz000@mingor.hr

Sadržaj ovog biltena isključiva je odgovornost
Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja